Boekbespreking

H. E. COOMANS, 1989. Antillean seashells. The 19th century watercolours of caribbean molluscs painted by Hendrik van Rijgersma. De Walburg Pers, Zutphen, 192 pp., portret, 6 fig., 74 kleurenplaten. Prijs geb. fl. 40.—.

Zelden zal een schelpenboek op zo'n passende wijze gelanceerd zijn als bovengenoemd werk. Op 20 juni j.l. werd in Den Haag onder Antilliaanse omstandigheden bij Caribisch weer het nieuwste boek van Dr. Coomans aan het publiek gepresenteerd op een partij bij de Heer E. A. V. Jesurun, Gevolmachtigd Minister van de Nederlandse Antillen.

De auteur heeft niet alleen zijn sporen verdiend als malacoloog in West-Indië, maar ook als biohistoricus. Immers in 1974 promoveerde hij op leven en werken van de arts Van Rijgersma (1835-1877). Deze arts, amateur-bioloog van formaat, liet o.a. onvoltooide in kleuren geïllustreerde manuscripten over planten en weekdieren na. Dankzij zijn vasthoudend speuren wist Coomans deze te traceren in de Verenigde Staten en te copiëren in de vorm van kleurendia's. Het molluskenmanuscript was op dat tijdstip (1964) in handen van de medicus W. H. N. Johnson, die de schetsboeken met kleurenplaten van Van Rijgersma's zoon Sigefredusten geschenke had ontvangen. De arts in kwestie is echter intussen overleden en de schetsboeken zijn thans opnieuw weggeraakt. Het is daarom bijzonder gelukkig dat Coomans de inhoud met platen voor het nageslacht vastgelegd heeft in een aantrekkelijk uitgevoerd boek.

Het boek omvat een biografie (pp. 11-17), een korte geschiedenis van het malacologisch onderzoek in West-Indië (pp. 19-23), iets over Van Rijgersma en de malacologie (pp. 25-36), gevolgd door 74 kleurenplaten met tekst (pp. 38-184). Het geheel wordt besloten met een literatuurlijst en register; op de schutbladen treft men negentiende-eeuwse kaarten van West-Indië en Sint Maarten aan. Totaal worden 82 soorten behandeld, vnl. uit de eigen (verloren gegane) collectie van Van Rijgersma. De waterverfschetsen zijn nauwkeurig en gedetailleerd en ogenschijnlijk goed op kleur gereproduceerd. De meeste platen zijn goed uitgekomen behalve die met lichte kleuren op een lichte achtergrond (bijv. operculum van *Cassis madagascariensis* en enige soorten *Conus*). Van Rijgersma was zich echter wel bewust van een dergelijk gebrek aan contrast, want enkele malen beeldt hij dit type schelpen af op een zwart doekje (bijv. *Aspella anceps* en *Cadulus dominguensis*). Ook interesseerde hij zich voor het levende dier, opercula en radulae, daarmee uitstijgend boven het niveau van puur schelpenverzamelaar. De korte aantekeningen van Van Rijgersma zijn door Coomans aangevuld, zodat bijv. de modern nomenclatuur van de afgebeelde soorten ter beschikking is.

Al met al is een bijzonder aardig boek tot stand gekomen dat de belangstelling van velen zal trekken. Wij denken hier aan (bio)historici, personen geïnteresseerd in West-Indië, schelpenverzamelaars, malacologen, enz. Natuurlijk bestaat de grootste attractie uit de mooie platen, zodat menigeen direct in de buidel zal tasten; dat behoeft geen trauma te zijn, want zelden is de laatste jaren zo'n goedkoop boek met zulke fraaie platen verschenen. De paar drukfouten en tekortkomingen in de Engelse tekst ziet men daarbij gaarne over het hoofd.

A. C. VAN BRUGGEN